Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт „Ямде лий" редакций

1938 ий 11 ноябрь № 53

Октябрьский Социалистический революцийын XXI идалыкше кечын Йошкар-Олаште Юбилейный площадьыште шемер-шамычын кугу митингышт лийын. Снимкыште (шолаште) Юбилейный площадьыште митинг. Митингым Марийский АССР Верховный Совет Президиумын председательже Кавалеров йолташ саламла. Фото С. Чуршуковын.

Йошкар знамя мемнан кидыште

Мемнан школышто куснылшо йошкар знамя уло. Тиде йошкар знамям эн сай посещаемостян класслан пуат. Кызыт тудо мемнан классын кидыштыже. Йошкар знамям ме шкенан кидна гыч огына мучыштаре. Ончыкыжат школышко эре кошташ тӱҥалына, моло классымат тыгак ышташ шупшына, мемнан семын школыш 100 процент кошташ да сайын тунемаш ӱжына.

Ларионов Васлий ден Федоров Васлий.
Пӧт'ял пелэ кыдалаш школ, Сотнур район, 6-шо класс.

Соревноватлена

Мый 8-ше классыште тунемам. Мемнан классыште кажне тунемшыжат социалистический соревнованийыш ушненыт. Теве мый гын Глушков Павыл дене соревноватлем. Тунеммаште мый эре отлично да сай отметке-шамычым велэ наледем.

Бирюков Ваня,
Кужеҥер район, Йыван-Сола кыдалаш школ.

Йошкар-Ола 8-ше №-ан школысо пионер вожатый Путилова Лида. Фото М. Чуршуковын.

РЕДАКЦИЙЫН КАҤГАШЫЖЕ

ПИОНЕРСКИЙ ОРГАНИЗАЦИЙЫШКЕ ПУРТЫМО НЕРГЕН

Пионерыш кӧм пурташ лиеш

Лу ияш лиймек чыла советский школьник-шамыч пионерыш пурен кертыт.

Пураш шонымыжо нерген йоча ончыч вожатыйлан, але отряд совет председательлан каласа. Вара тудым пуртымо верген шушаш отрядной сборышто кутырат.

Шуко отрядлаште школьник-шамычым пионерыш шоналтыде пуртылыт. Тунемшылан пионерыш пураш шонымыжо нерген вожатый- шамыч йодмашым возыктат, отряд советын заседанийыштыже пуршылан политический вопрос-шамычым пуэдат, ачашт-авашт гыч судитлыме уло, але иктаж предмет дене вараш кодын тунемеш гын, тудым огыт пурто.

Йоча - шамычым пионерыш революционный пайрем годым гына пуртымашат йоҥылыш лиеш. Тунам тунемше шуко жап марте пионерыш пурен кертде коштеш. Южо вожатый-шамыч пионерыш пуртымашым 3-шо классыште гына эртарат. Тыге ышташ огеш лий.

ВЛКСМ ЦК-н II пленум решенийже почеш пионерский отряд-шамыч 3-шо гыч 8-ше класс марте лийыт. Пионерыш пуртымаште чыла нине йоҥылыш-шамыч советский школьник-шамычым пионерский отрядлашке ушымашлан чаракым шындат.

Пионерыш пурташ ямдылмаш

Тунемшын пионерыш пураш шонымыжо нерген каласыме деч вара иктаж звена тудым шке декше уша. Пионерский организацийын цельже, задачыже-шамычым палдара, пионерский символик ден торжественный обещанийын текстшым туныкта.

Пураш шонышо тунемше школышто,уремыште шкенжым томам куча да тунеммаштыжат плохо отметке уло гын, отряд совет ден вожатыйлан тиде тунемше деке моштен лишемман. Тудын томам тунеммыже деве дисциплиныжым пален налын, кӱлеш годым полышым пуэн моштыман.

Чыла йоча-шамычым коммунистический духеш воспитатлаш, нуным сай йочам ышташ — пионерский организацийын ик эн тӱҥ задачыже лийын шога. Пионерыш отличник, ударник-шамычым гына пуртымаш чылт йоҥлыш лиеш.

Пионерыш пуртымашым революционный пайремлан кодымо огеш кӱл да пуртымо годым политический йодышымат пуэдыман огыл.

Пионерыш пуртымаш

Отрядной сбор. Отряд строитлалтын шогалеш. Пураш толшо шола флангыште лиеш. Отрядной знамям нумал лекмек пурышо покшеке лектешат, торжественный обещанийым пуа. Вожатый тудлан галстукым пуэн, Ленин-Сталин паша-верч кучедалаш ӱжын каласа. „Эре ямде улам"—манеш пионерыш пурышо.

Тидын деч вара гына пионер галстук ден значокым сакен кошташ, салютым пуаш, Ленин-Сталин паша верч кучедалаш ямде лий, манмылан: „Эре ямде улам" манын вашмутым пуаш правам налеш.

Пионерыш пурымек, тудо йочам отрядын, звенан пашашкыже шупшын шогаш кӱлеш. Уке гын, у пионер отряд деч ойырла, чын пионерла тудлан огеш туч, садлан сборышкат эре огеш кошт да галстукымат пыжыктымым чарна.

Пионер гыч лукмо нерген

Южо пионер томам тунемеш, тамакам шупшеш, галстукым сакен огеш кошт. Вара школ директор, комсорг, вожатый, сырымышт дене тудым пионер гыч луктыт. Тиде нимолан йӧрдымӧ. Пионер гыч лукмаш—тиде эн пытартыш мер. Ончыч тудым тӧрлаташ тыршыман.

Пионер гыч лукмо нерген отрядной сбор гына решитлен кертеш.

—• •—

Молылан пример

Куприан пелэ кыдалаш школын (Шернур район) 5-ше классыштыже Богданов Северьян чыла претмет денат отлично тунемеш.

Северьян жапым моштен кучылтеш. Школышто шып коштеш, мӧҥгӧ пумо пашам сайын шукта, урокышто туныктышын ойжым умылаш тыршен колыштеш. Яра жап годым сылнемутан литературым, газетым лудеш, начар тунемше-шамычлан полша.

Общественный пашамат активне ышта. Школысо пырдыж газетын редакторжо.

Пахтыбаев Роман.

Октябрь пайрем Йошкар-Олаште

7 ноябрьыште Йошкар-Оласе Юбилейный площадьыште кугу митинг лийын. Калык пеш шуко погынен. Нунын вуй ӱмбалнышт мемнан сеҥымашнам, пиалан да весела илышым ончыктышо лозунг, плакат, сӱрет-шамыч да диаграмме лойгат. Йыр-ваш мучашдыме йошкар знаме - шамыч, лозунг, Сталин йолташын да партий ден правительствын моло руководитель-шамычын портретышт...

11 час. Митингым ВКП(б) Обкомын первой секретарьже Архипов йолташ почеш. Саламлыме мутым Марий АССР Верховный Совет Президиум председатель Кавалеров, Меркулов, молат ойлат.

Митинг чот совым кырен Сталин йолташлан саламлыме телеграммым принимамтла.

Митинг пытен. Демонстраций. „Ура" кычкырен сылнын сӧрастарыме колонно-шамыч каят, пионер-шамычат „Ура" кычкырен эртат. Нуным кажныжат кугу куанымаш дене ончен.

Й. Федотов.

Йошкар-Ола 8-ше №-ан школысо пионер вожатый Царегородцева Шура. Фото М. Чуршуковын.

Октябрьский революцийын XXI идалыкше—Йошкар-Олаште. Снимкыште: Юбилейный площадьыште митинг. Ончылно кинооператор сниматла.

КУГУ ТЕАТРЫШТЕ ТОРЖЕСТВЕННЫЙ ЗАСЕДАНИЙ

Пеш сылне вургемым чийше столица пӱтынь калык пайремым— Кугу Октябрьский социалистический революцийын XXI идалыкшым веселан да йывыртымаш дене вашлийын. 6 ноябрь кастене СССР Кугу театреш пашазе, кресаньык ден красноармейский депутат-шамыч Московский Советын центральный ден московский партийный, профсоюзный да советский организаций-шамыч, пашазе-стахановец ден ударник-шамыч участвоватлыме дене чапле идалык лӱмеш торжественный заседанийже лийын.

Президиумыш Сталин, Молотов, Каганович, Ворошилов, Калинин, Андреев, Микоян, Ежов, Димитров, Булганин, Шверник, Мехлис, Маленков, Буденный, Щербаков, Попов, Ефремов йолташ-шамычын лекмышт годым залыште рӱжге кужун совым кырат.

Торжественный заседанийым Моссовет председатель А. И. Ефремов йолташ почеш.

Торжественный заседанийыш погынышо-шамыч пеш кугу вӧлталтмаш дене заседанийын почетный президиумышкыжо Сталин, Молотов, Каганович, Ворошилов, Калинин, Андреев, Микоян, Жданов, Ежов, Хрущев, Димитров, Тельман ден Хосе Диас йолташ-шамычым сайлат.

Сталин йолташын лӱмжым пелештымаш залыште куатле овацийым тарвата. Чыланат шогалын калык-шамычын йӧратыме вождьым саламлат. Саламлен кычкырымаш шокта: „Ачалан да учительлан, Кугу Сталинлан—ура!", „Вияан лийже тудо, кӧ пиалан илышым ыштен—мемнан Сталин!".

Кугу Октябрьский социалистический революцийын XXI идалыкше нерген докладым ышташлан мут ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель В. М. Молотов йолташлан пуалтеш. Залыште улшо шамыч чыланат Советский Правительствын главажым, Сталин йолташын ӱшанле соратникшым шокшын саламлат.

Молотов йолташын докладшым пеш кугу вниманий дене колыштмо. Молотов йолташын докладше деч вара погынымаш СССР Верховный Совет депутат Пичугина йолташын предложенийже почеш Сталин йолташлан саламым единогласно приниматла.

Пытартышлан Октябрьский революцийын XXI идалыкше лӱмеш концерт лийын.

(ТАСС).

Хроника

СССР Верховный Совет Президиум Фриновский М. П. йолташым Военно-Морской флот Калык Комиссарлан шогалтен.

* * *

СССР Верховный Совет Президиум Н. М. Анцелович йолташым СССР чодра промышленность Калык Комиссарлан шогалтен.

Колхозник-шамыч метеоритым муыныт

10 октябрь йӱдым Крупская лӱмеш колхозын (Сталинский область) нурышкыжо метеорит волен возын. Колхозник-шамыч тудым 70 сантиметран келгыцыште муыныт. Лудо тӱсан. Нелытше 30 килограмм.

Николай Трунченков ден Борис Поляковын рекордышт

Модель 54 километрым чонгештен каен

Новосибирский авиамоделист-шамыч Николай Трунченков ден Борис Поляков всесоюзный авиамоделист-шамычын XII-шо слет гыч пӧртылмекышт 0,2 имне виян бензиновый моторчикан у чонгештыше модельым ыштеныт.

Оласе соревнованийыште нунын ыштыме модель вик каймаште 54 километрым чонгештен.

1938 ий, май тылзыште советский авиамоделист Михаил Зюринын модельже 21.857 метрым чонгештен каен. Тиде международный рекорд ыле. Трунченковын да Поляковын модельышт Зюринын рекордшым кок гана утлалан сенген каен.

СССР Центральный аэроклубысо Авиационно-спортивный комиссий Николай Трунченков ден Боря Поляковын конструкцылымо бензиновый моторан самолет модельын чонгештымыжым всесоюзный рекордлан утвердитлен.

Честне ыштымаш

Степа Кошевой (Матвеевский села, Дальний Восток) школ гыч толшыжла корнышто окса мешакым муын. Тушто 378 тенге окса улмаш.

Степа окса мешакым ялсоветыш нангаен.

— Вот окса, йомларше енгым муаш кӱлеш,—манын тудо.

Ялсовет председатель честне ыштыше йочалан таум каласен. Вараже пале лийын, окса мешак допризывник Федоровын улмаш.

УСТА ШАХМАТИСТ

Москваште шахматный чемпионатыште сеҥымашке лекше кок енг кокла гыч В. Смысловлан шахмат дене СССР мастер лӱмым пумо. Комсомолец Смыслов Союзышто эн самырык шахматный мастер. Тудлан але 18 ият темын огыл.

Снимкыште: Мадридысе военный заводышто ӱдырамаш бригаде патроным ямдыла.

Фото Союзфотон.

ГЕРМАНСКИЙ ШПИОН-ШАМЫЧ АМЕРИКАНСКИЙ СУД ОНЧЫЛНО

Тений 14 октябрьыште Нью-Йоркышто Америкын Соединенный Штат-шамычыште германский шпионский центрын пашаже нерген кугу процесс тӱҥалын. Армийыште 18 шпионын пашаштым чарашке лукмо, нуным чылаштымат судыш пумо. Но судитлыме тенгылыште 4 шпион-шамыч велэ шинчат. Молышт ончычсо следствийым ыштыме годым Германийыш шылын куржыныт.

Америкын Соединенный Штат-шамычыштыже шпионский шайке 1935 ийыштак кенгежым шкаланже кӱлешан пашам ышташ тӱҥалын. Шпион-шамыч у американский „Йорктаун" ден „Энтерпрайс" авианосец-шамычын планыштым шолышташ Германий деч заданийым налыныт. Тыгакак нуно Америкын военный ден авиационный секрет-шамычын пален налшаш улыт улмаш. Шпион-шамыч тидлан флот ден армий нерген, нунын расположенийышт нерген сведенийым налын шогеныт. Тидын дене пырляк германский шпион-шамыч пешак писын чонгештен кертше у американский истребитель - шамычын чертежыштым да моло секретный материал-шамычымат шолышташ заданийым налыныт.

Шпионский центр американский паспортын бланке-шамычшым тӱрлӧ семын шолышташ тыршеныт. Нуно американский паспортым германский шпион-шамычым СССР-ыш колтымо годым кучылташ шоненыт.

Суд пален налын: германский шпион-шамыч центр Германийын Америкысе шпионжо-шамыч дене кылталтын да вигак германский правительстве деч заданийым налын шоген. Германский разведке шке шпионжо-шамыч деч налме сведенийым японский разведкылан пуэн шоген.

Американский судын разоблачитлыме шпион кашакын гнусный пашашт Америкышке кугу ӧрмашым тарватен.

Японский войскалаште восстаний

Японец-шамычын Северный Китайыште улшо охранный армийын кумшо дивизийже бунтым тарватен да китайский правительство велке вончен. 2 октябрьыште Гуйдэ воктене шогышо японский позицийыш кержалтын да нуным шалатен.

Тиде событий деч ончыч первой дивизийысе 8 тӱжем салтак-шамыч японский советник ден командир-шамычым кырен пытареныт. Предатель Ли-Фу-Хе генералым пуштмек, салтак-шамыч центральный китайский правительстве велыш вонченыт.

Тиде кок кугу антияпонский восстаний —японский фашист-шамычын китайский калык гыч армийым ыштен кертдымыштым раш ончыкта.

Пашадыме-шамычын йочашт кузе илат

Канадасе ола-шамычын уремлаштышт шуко пашазе-шамычын ешышт дене тротуарыште погынен шинчымыштым чӱчкыдын ужаш лиеш.

Ик Торонто олаште гына квартир укелан да киндым кычал коштмылан верчын идалыклан 539 тунемше школым кудалтен каеныт.

Ик тунемше кум ийыште 10 школым шуын.

Снимкыште: „Родина" самолетын героический экипажшын Москвашке толмыжлан „Искусство" издательствын лукмо плакатше.
(Плакатым Дени, Долгоруков да Дубчанов художник-шамыч ыштеныт).
Репродукций В. Ивановын (Союзфото).

Снимкыште: 1919 ийыште петроградский комсомолец-шамыч субботникыште. Пурла гыч нылымше А. В. Косарев.

ЧЫЛА НЕРГЕН КӰЧЫКЫН

◆ Махач-кала оласе пионер пӧртыштӧ юный моряк отрядым организоватлыме. Отрядышке 60 йоча-шамыч возалтыныт. Нуно Военноморской флотын да корабльын устройствыжым тунемыт. Кеҥежым йоча-шамыч Каспийский теҥызыште „Юный моряк" значоклан нормым сдаватлаш тӱҥалыт.

◆ 1939 ийлан у йоча календарь лектеш. Календарьыште кугу ученый, полководец, путешественник-шамычын илышышт да пашашт, тугак тӱрлӧ изобретений, весела модыш нерген возалтеш.

◆ Ашхабадский школыштo тунемше Витя Филимонихин Копетдага курыкышто охотитлен коштын. Кеҥета кок палыдыме еҥ-шамычым ужмек,нуным шпион улмыштым вигак пален. Ӧрын шогыде: „Кидым кӱшкӧ!",—манын командоватлен. Ик палыдыме еҥ Витя ӱмбак целитлаш тӱҥалын улмаш. Витя тудын деч ончыч бандитым лӱен пуштын. Вес бандитше куржын. Коктынат шпион улыт улмаш.

◆ „Бюллетен котидьен"-ын увертарыме почеш Францийыште сентябрь тылзе мучашлан 338.409 страхованный пашадыме шотлалтын. Ӱмасе деч 33.068 еҥлан шукемын.

◆ П. Павленко писательын сценарийже почеш ыштыме „Александр Невский" художественный исторический фильмым сниматлен пытарыме.

Фильмыште Александр Невскийын рольым Н. К. Черкасов, Василий Буслан рольым Н. П. Охлопков модыт. Музыкым композитор С. Прокофьев келыштарен.

◆ „Петр I" фильмын кокымшо серийжым сниматлымаште участвоватлыше коллектив Одесса гыч Ленинградыш пӧртылын. Тудо „Ленфильм" киностудий павильонлаште сниматлаш тӱҥалын. Ноябрьын пытартыш числалаштыже сниматлен пытараш шонат.

ОТЛИЧНО ТУНЕМАШ ТӰҤАЛАМ

Мый кодшо ийын 6-шо классыште начар тунемым. Мӧҥгӧ пумо пашам шуктымаш уке ыле. Туныктышын ойлымыжым умылаш тыршен колыштын омыл. Урок годым каныш жапым веле вучен шинченам. Садланак 6-шо классеш кок ийлан кодынт. Тиде мланем пеш келын чучо.

Тений 6-шо классыште кок ийлан тунемам. Йолташем-шамыч деч ик ийлан шеҥгелан кодым. Пеш кугу вожылмаш. Шке титакем тений веле палышым. Садланак у тунемме ийын первой кечыже гыч сай тунемаш тӱҥальым. Кызыт 6 отлично да 7 хорошо отметкем уло. Начар отметке иктат уке. Ӱмбакыже чыла предмет денат отлично тунемаш тӱҥалам.

Вася Семенов.

Руя-сола пелэ кыдалаш школ, Роҥго район.

Оборонный значокан улына

Чермазов Алешка йоча-шамыч дене оборонный значок-шамычлан нормо сдатлымашым сайын организоватлен. Шукышт кызыт пионер кокла гыч значокан улыт.

Теве: Чермазов Алешкан, Мочаловын, Чермазов Аркашан кум оборонный значокышт уло.

Аркаша Чермазов.

Роҥго район, Кужмарий пелэ кыдалаш школ.

К-Коклала пелэ кыдалаш школышто (Шернур район) отлично тунемше-шамыч. Фото Ивановын.

КУМ ПАТЫР-ШАМЫЧ

(Ойлымаш)

А. Ярыгин

Изиш гына горизонт гыч ойырлышо шӧртньӧ кече кужу йолжым шуен шыргыжеш, шокшыжо дене ниалткала. Кече йол дене эҥер „йыл-йыл-йыл" йылгыжеш, эркын, ласкан йога. Могай сылне эҥер: кадыргалтын шуйнен возын, ала кушто тӱҥалтышыже, ала кушто мучашыже. Тыгай кече годым эҥер воктен шинчылташ, кол кучаш могай сай! Кол-шамычшат ший капыштым йылгыжтен вӱд гыч лектыт, изиш южышто чоҥгештат да „пульт" мӧҥгеш пурен каят.

Границе дечын эҥер йоген толеш. Эр. Шып. Лач ала кушто палыдыме кайык муралта да эҥер йогымо йӱк шокта. Лай мардеж йывыжан пуалеш, пушеҥге лышташ-шамыч „лып-лып-лып", „вырвыр-выр" тарванылыт.

Эҥер сер воктен кумытын шинчат. Нунын оҥыштышт йошкар галстук лойгыкта. Чыланат эҥыр-шамычым тӱслен ончат. Вес вере шинчаштым налашат огыт тошт ала мо? Плавок-шамыч эркын тарванылыт, кок могырыш лӱҥгалтыт. Ик плавок вӱдыш пурен кайыш, лекте, адак йомо.

— Миша, колет чӱнга!—Мишан йолташыже Володя кычкырале.

Миша вашмутым ыш пу. Тудо шкеат кол чӱҥгымым ужын, но луктын огыл, йӧнанрак жапым вучен. Кызыт, кокымшо гана плавок вӱдыш пурен кайышат, эҥыр воштырым шупшыльо, ший тӱсан пардаш южышто йылгыжалтыш.

— Ай-ай, кугу. Иктаже кило лиеш,—кумышо рвезе Санюк колым ужат, пелештыш ыш чыте.

— Миша, тый пиаланак улат ала мо, ынде шымше колым кучет, мый кумыт гына,—Володя ӧпкелыш.

— Мыйын вет эҥырже тыгай огыл, а...—Ойлен ыш пытаре, кӱшыл мучашге йӱкым колят, тушкыла ончале.

Пушышто кок еҥ шинчат, вашым кышкат. Йоча-шамыч ваш-ваш ончал колтышт. Кӧ, тугай унашамыч?

— Могай колызо-шамыч улыт?,—Володя йолташыже-шамыч деч йодо.

— Ала...

— Алаже ала да...,—Санюк колызо-шамыч век ончале.—Вет тушто мемнан ялна-шамыч уке улыт. Тыгай огыл дыр?

Могай „тугайжым" Миша ден Володя умылышт. Колызо-шамыч лишемыт да лишемыт. Рвезе-шамыч ӧрмышым ышт палыктаре, адак эҥераш тӱҥальыч. Ынде чылт лишнак улыт.

— Колат, айда йоча-шамыч дек кутыркалаш лектына,—кӱжгӱрак еҥже йолташыжлан кӱштыш.

— Айда,—весыже келшыш.

Пуш чылт Мишан воктен шогале. Коктынат лектыч, чоян йыр ончальыч.

— Ах, чӱчӱ-шамыч, те пеш шуко колым кучен—улыда-с!—Миша пушыш ончале, куанышыла койын пелештыш.

— Тынар шуко колым куш чыкеда?—Володя йодо.

— Кушко? Мӱшкырыш,—вес рвезыракше воштылале.

— Чӱчӱ-шамыч, те могай ял гыч улыда?—Санюк йодо.

Нуно тыгай йодышым вучен огыт ул. Изишак ӧрмыла тучын кайышт.

— Тыжечын иктаже 12 меҥге кӱшкыла илена.

— А—а,—рвезе-шамыч чыла умылышт.

Нарушитель-шамыч ондален кертын огытыл. Кӱшкыла эҥер купышто йога. Ял-шамыч туштыла уке улыт—тидым йоча-шамыч пеш сай шинчат. Туге гынат, нимогай уто йӱкым ышт пу.

— Йоча-шамычлан колым пӧлеккеш пу! Нунынат шуко лийже,—кӱжгыракше адак кӱштыш.

Рвезыракше пеш мастарын пушыш тӧрштыш, колым нумал лукто да рвезе-шамычлан пуэдыш... Рвезе-шамыч шыргыжыт, но нуным ушыштышт чылт весе: „Кузе заставыш увертараш?"

— Ял тыжечын мӱндыркӧ?

— Иктаже кум меҥге лиеш!

— Колат, тышак колнам ужалена гын, сайрак лиеш вет, мӧҥгыш наҥгайме монь ок кӱл. Тыштат вет садак окса. Шкаланнаже мӧҥгеш кайышла кучена,—рвезырак, кангарак пӧрженже йолташыжлан умылтарыш.

— Чын вет. Тыге сайрак лиеш. Рвезе-шамыч ялыш корным ончыктат.

— Миша, ныҥгаен кодет? Ме вучена! Тыйын садак колет шукырак уло,—Володя кӱштыш.

— Йӧра,—Миша келшыш.

Колызо-шамыч колым котомкаш оптышт. Пушым куэ йӱмак шупшылын, ӱмбачынже уам оптен шындышт, палашат ок лий.

— Кайышна?—Нуно йодыч.

— Кайышна!—Миша ончыч ошкыльо.

Йоча-шамыч тидым гына вученыт. Миша ден палыдыме еҥ-шамыч койдымо лийычат, нуно заставыш тарванышт. Куржыт, шулдыран кайыкла вашке чымыктат, йол йӱмалне мланде укела велэ тучеш. Укш ден омарта-шамычат мешаен огыт керт. Уа шӱргым лупша гынат, корштымыла ок туч, лач шӱргылан шокшын тучын кодеш. Тыгай годым нойымат от шиж.

Заставыш разрешеньым йодде пурен кайышт. Начальник ӧрын ончале.

— Мо тугай?—тудо содор йодо.

Йоча-шамыч мо лиймым чыла каласкален пуышт.

—Кызыт ялыш кол ужалаш толыныт, пушыштым шылтен коденыт,—Санюк ешарыш.

Начальник телефоным руалтыш, ала кӧм йодат толаш кӱштыш. Шукат ыш лий, кок красноармеец-шамыч толыч.

— Теве нине,—начальник Володя ден Санюкым ончыктыш,—ныҥгаят!

Нылытын пеш писын ялыш ошкылыт. Чылаштынат шӱргыштлан шокшын тучеш, шӱм шолеш. Ялыш пурышт.

Миша пӧртӱмбалне шылын возын палыдыме еҥ-шамычын колым ужалем коштмыштым ончен кия улмаш. Тудо пограничник-шамыч толмым ужат, содор волыш.

— Тендан толмым ужычат, Сидырын идымыш куржыч,—Миша тидым гына ойлен кертын.

Сидырын идымыште ятыр кычалыч гынат, нигӧм ышт му.

— Мӱндыркӧ куржын кертын огытыл, жап уке.—Ик пограничник ончыкыла пасуш биноколь дене ончале, мыняр тӱслен ончыш гынат, нимом ыш уж.

(Мучашыже вес №-што лиеш).

КӰЧЫК УВЕР-ШАМЫЧ

Изи-Мазар тӱҥалтыш школын 4-ше классыш гыч же тунемше-шамыч (Йошкар-Ола район) газетым лудаш пеш йӧратат. Нуно чыланат кызыт „Ямде лийым" налын лудын шогат.

Александров Илья.

* * *

Меат, Кельмак-Сола тӱҥалтыш школын 4-ше классыштыже тунемше-шамыч, (Роҥго район) 13 экземпляр „Ямде лий" газетым налына. Перемен годым йӱкын лудмашым эртарена.

Н. Матвеев.

* * *

Пӧт'ял пелэ кыдалаш школышто (Сотнур район) фотокружок почылто. Кружокым Н. П. Ермолаев сайын вуйлата. Кызыт фотоаппаратын частьше-шамычым тунемына.

Семенова Лиза.

97

Кузнецовский кыдалаш школысо пашам сай ыштыше пионер вожатый-шамыч: (шола гыч пурлашке) Бутенина Анна, Крзева А. М., Баландина Рита, шенгелне шога: Ляпунова Таисия.
Фото М. Чуршуковын.

Звеньевой-шамычлан сайын полшем

Мый вожатыйлан тений гына пашам ышташ тӱҥалынам. Пионер паша мыланем пеш келша. Первой сбор гычак куанен пашашке пижым.

1-ше сентябрь гычак ме отличнō тунемшаш да сай дисциплин верч соревноватлаш тӱҥална. Соревнований кугу полышым пуыш, —звено-шамыч пашам сайын ышташ тӱҥальыч.

Отрядыштына кугу верым ме политик шинчымашым нōлталаш ойрена.

Королева Рита.

Йошкар-Ола, 6-шо №-ан школысо пионер вожатый.

ПОХВАЛЬНЫЙ ГРАМОТА ВЕРЧ КУЧЕДАЛЫТ

Осипов Костя ден Остроумов Феликс кодшо ий Краснаяр пелэ кыдалаш школын 4-ше классшым сай да отлично тунемын пытарышт. Тений нуно 5-ше классыште тунемыт. Первой кече гычак сай да отлично тунемаш тӱҥальыч. Русский язык, арифметика, география предмет дене отлично, моло дене хорошо тунемыт.

— Тунемме ийым похвальный грамота дене тунем пытарена,—маныт Осипов Костя ден Остроумов.

А. Данилов.

Краснояр пелэ кыдалаш школ, Звенига район.

— Тенийат кодшо ийсе семынак VII классым Похвальный грамота дене тунем пытарем,—манеш Камаев Паймет.

Чынак, тудо VII классым отлично тунем лектын кертеш.

Паймет туныктышын пумо заданийжым эреак шукта, урокышто ойлымым умлаш тыршен колыштеш, урокыш эре ямдылалт толеш.

Яра жапым арам огеш эртаре, сылнемутан литературым, газет-шамычым лудын шога. Паймет—сай общественник. **Загайнов В.**

Ронго район, Кужмарий пелэ кыдалаш школ.

Шенгелан кодшо-шамычлан полшена

Мый 4-ше классым похвальный грамота дене тунемын пытаренам. Тениат отлично да хорошо отметке дене тунемам. Дисциплинем сай.

Примерный улмемланак 1-ше № звена вожатыйлан сайлышт. Мыйын звенаштем 8 пионер улыт. Сай тунемшаш верч ваш-ваш соревноватлат.

Звенаште Маршалов ден Васильев начарын тунемыт ыле. Ме сай тунемше-шамыч почеш кодшо-шамычлан полшаш тӱҥална. Кызыт нунат сайын тунемаш тӱҥалныт.

— Чыла чырыкыштат сай отметкым гына налаш тӱҥална,—маныт нуно.

Пушкина Валентина.

Кужмарий пелэ кыдалаш школ, Звенига район.

Шолтымо вӱдым пуза!

Морко район, Нурӱмбал тӱҥалтыш школышто йоча-шамычлан эртак йӱштō вӱдым велэ йӱктат. Йоча-шамыч шолтымо вӱдым йодыт гынат, школ вуйлатыше Денисов Н. А. „Йōра" манын велэ пелешта.

Кунам мланна шолтымо вӱдым йӱкташ тӱҥалыт гын?

Тунемше.

Фотокружокым почмо

Мемнан школыштат фотокружок пашаш вийын пижын. Кружокыш 79 тунемше возалтын. Кружок член Иванов Витя шкеак фотоаппаратым ыштен.

Кружок вуйлатыше Андрей Игнатьевич Мосунов занятийым интересне эртара. **Веденькин Максим.**

Кузнеч ПКШ, Тор'ял район.

Илыше лампе

Кукуйо—тиде копшанге. Тудо Южный Америкыште ила. Тиде копшанге мемнан лампе деч сайын волгалтара.

Вера-Круц ола ōрдыштō тыгай копшанге пеш шуко. Тусо илыше-шамыч нуным кучаш коштыт, а вара сорта да светильный ӱй ужалыме кевытлаште ужалат. Кевыт ончылно пеш вычкыж кӱртньō воштыр-шамыч дене ыштыме клетке шога. Тушто копшанге-шамыч улыт. Нунылан сахарный тростникым пукшат да кечеш кок гана леве вӱдеш йӱштылтат. Копшанге-шамыч шкенымтым отличнын чувствоватлат.

Вера-Круц оласе шуко пōртлаште потолокеш сакыме изи рожан кугу тыквым ужаш лиеш. Тиде тыкве кōргыштō копшангым ашват да пеш сай фонарь лиеш. Тудын волгыдыж дене лудашат лиеш.

Кукуйон тӱсыжō пеш йытыра, волгыдо ужар тӱсан. Тудым Южный Америкын южо верлаштыже украшений олмеш кучылтыт: тудым эркын гына платьыш пыжыктат, садлан тудо шергакан кӱй гаяк акан.

Тиде копшанге пеш кугу, иктаж вич сантиметр кужытан.

Урым кученам

Каныш кечын ик гана чодраш кайшым. Ояр гына сай ийгече. Чодраш пураш тӱҥальымат, пушенге вуйышто изи урым ужым. Ур ала мом пеш вултa ыле.

Мый тудым кучен мōнгышкō наҥгаяш шонышым. Лӱдыкташлан изи тоям кудалтышымат, тудо ӱлыкō тōрштыш. Улан урым поктен шуын кучышым.

Кызыт изи урым четлыкыште ашнем. Кочкашыже пӱкшым, тумлегым эреак пуэн шогем.

Урым мый пеш йōратем. Кочкаш пумо годым шуко жап марте тудын койшыжым ончен шогем. Ур мыйденем чодрасе деч сай мōнгыш муын.

Веденькин Поликарп.

Кузнеч пелэ кыдалаш школ, Тор'ял район.

Йошкар-Ола пионер пōртын лудмо залыштыже.
Фото С. Чуршуковын.

Шыжым лышташ молан йога

Шыже шуэшат, пушенге-шамыч гыч лышташ-шамыч велаш тӱҥалыт.

Молан велаш тӱҥалыт?

Растенийын вожшо дене налме вӱдым лышташ испаритла. Йӱштō, мардежан шыжым вож мланде гыч вӱдым шагал налеш, лышташ садак чот испаритла. Тиде жапыште лышташ огеш його гын, растений кошкен кертеш. Садлан растений лышташыжым йоктара.

Кузе вара тудо мучыштаралтеш? Тиде йодышлан вашмутым ученый-ботаник Гуго Фон Моль (1805—1872) пуэн.

Лышташ йогымашым черешок вуйышто улшо „ойырышо слой" ышта. Тудо слойышто клетке-шамыч ваш-ваш шуен ушналтыныт. Изирак мардеж пуалеш гынат, тиде слой ойырла. Але лышташ велемешат, шкеак каен возеш.

Лышташ йогымаш растенийлан пеш пайдале. Ончычак, шыже лышташышке растений гыч чыла ок кӱл вещества-шамыч погынат. Адак телым лышташан пушенгыш лум шинчешат, чыла укшым тугышт пытарен кертеш. Пытартышлан, лышташ йогымаш растенийын налме веществажым угыч мландыш пōртылта.

М. М. Гаврилов.

Икымше ден нылымше класс ончылно

Ме Шӱргымбал тӱҥалтыш школ дене соревноватлена. Школ кōргыштына класс ден класс, тунемше ден тунемше соревноватлат. Школыштына IV-ше ден I-ше класс ончылно. Нуно чыла шотыштат примерный улыт.

Теве 1-ше классыште: **Ефремов Вася, Савинов Ваня, Никитин Ваня, Иванов Алеша, Макарова Анна**, да IV-ше классыште **Загайнов Семен, Козырева Ольга, Никитина Анна** отличник улыт. 1-ше чырыкыште ме Шӱргымбал школ деч ончылно лийна.

Никитина Анна.

Ронго район, Али-Сола тӱҥалтыш школ.

Анаграмме

Пеледалтам ошын,
Ӱпшалтам тамлын,
Пелед чарнем—ужаргем
Шемемам тендам пукшем.
Ик буквамым вашталтет,
Адак ошо мый лиям.

Тойбахтин Миша.

Удмурт АССР, Карагул район.

Тушто

Кожлаште пучымыш шолеш.

Тойбахтин Миша.

УАССР, „Виян марий" колхоз.

Анаграмме

Мый тугай улам,
Чыладам ончем.
Кудалтет ик буквам—
Телым кӱлеш лиям.

Семенов Василий.

Ронго район, Руя-Сола пелэ кыдалаш школ.

Шараде

Ончыл кок буквам
Шотлымаште паледа.,
Ешаралын ик буквам,
Мо толмашым паледа.

Лебедев Г.

Ронго район.

Отв. редактор—И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марлита № А—892. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.